

ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ, УМІТЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ОПАНУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЮ ДИСЦИПЛІНОЮ

Передбачається, що оцінювання при викладанні курсу проводитиметься у формі схвалення будь-яких, навіть найменших, успіхів і зусиль студентів. Коментарі щодо студентських дій, навіть критичні, слід починати з позитивних зауважень. Коригування неточних, неправильних відповідей та дій можливе лише у формі пропозицій діяти інакше – «Можлива інша відповідь...», «Існує інша точка зору...», «Можна сказати (написати, зробити) інакше...». Насамперед треба дати можливість самому студенту переглянути свій початковий варіант дій.

Доцільно було б, викладаючи курс, обмежитися підсумковим оцінюванням за принципом: зараховано/незараховано. Однак на практиці викладач оцінює результати за стобальною та п'ятибальною системами.

Методика перевірки знань, умінь та навичок має відповідати меті й методиці викладання курсу. Якщо для перевірки знань існують традиційні способи оцінювання, то перевірка навичок вимагає значно більше часу, а впевнитися у виховному ефекті безпосередньо на семінарі взагалі неможливо. Цінності, особисте ставлення виявлятимуться в реальному житті; завдання ж викладача – дати студентам змогу виявляти і захищати власну думку за будь-яких «навчальних ситуацій» у групі й поза навчальним закладом.

При оцінюванні необхідно враховувати такі чинники:

- баланс між перевіркою знань, умінь і навичок та виявленням ставлень студентів до тих чи інших проблем;
- баланс традиційних та інтерактивних методів оцінювання;
- баланс групового, змагального й індивідуального оцінювання;
- узгодження форм перевірки із змістом занять;
- необхідність обговорення критеріїв оцінювання із студентами;
- баланс оцінки абсолютних досягнень та індивідуального прогресу.

При оцінюванні, особливо в разі застосування інтерактивних методів, треба скористатися процедурою самооцінювання студентів та взаємооцінювання студентами один одного.

Процес оцінювання має:

- бути невід'ємною складовою процесу навчання й допомагати викладачу досягти поставлених завдань;
- дати викладачу інформацію щодо ефективності його роботи, ефективності окремих методів і вправ, придатності конкретних дидактичних матеріалів;
- уможливити діагностування компетентності студентів, дати інформацію про досягнення і результати роботи окремих студентів і групи загалом;
- надати студентам (та їх батькам) зворотну інформацію про роботу, труднощі, «сильні сторони» студентів;
- підвищувати мотивацію студентів до навчання, залучати їх до громадської діяльності доступним для них шляхом;
- і, нарешті, дати змогу студентам виставляти оцінки.

Оцінювання досягнень студента повинно мати потрійний характер – викладачу слід перевести роботу студентів та її результати відразу по завершенні вивчення матеріалу, що

міститися в розділі програми, а також наприкінці триместру (семестру). Треба приділяти більше уваги поточному оцінюванню роботи студента під час семінару (а також оцінюванню домашніх робіт, *якщо такі є*), аніж тестам наприкінці триместру (семестру). Діагностичне і класифікаційне значення такого роду «м'якого оцінювання» набагато вище на семінарах з фінансово-правового права. Варто дбати й про те, щоб оцінювання не заважало самому процесові навчання – воно має виконувати допоміжну функцію, а не деструктивну.

Бажаним є застосування подвійної форми оцінювання – оцінювання за шкалою оцінок-балів і описове оцінювання, яке дає змогу найкращим чином передавати студентам інформацію про способи і результати їх роботи, досягнення і труднощі.

Важливо пам'ятати, що завданням викладача є швидке створення умов, за яких позиції зацікавленості, відкритості, відповідальності студентів у навчанні та їхні особистісні риси можуть розвиватися й усвідомлюватися. Цьому сприятимуть:

- включення до пріоритетів оцінювання самого процесу навчання, тобто перебігу роботи студента, на відміну від оцінювання кінцевих результатів роботи;
- оцінювання студентів має спиратися на чіткі критерії, що дасть змогу студентів перебрати на себе відповідальність за роботу та її результати й уможливить самооцінку роботи та її результатів. ***При цьому бажано, щоб у студентів була можливість ознайомитися з критеріями оцінки перед початком роботи, а не після її виконання!***
- оцінювання досягнень незалежно від того, значні вони чи скромні. Головне, щоб вони були результатом справжніх зусиль студента;
- оцінювання зусиль, що їх студенти докладають до співпраці, й заохочування їх допомагати один одному в роботі;
- обговорення вправ і завдань, у процесі яких студенти матимуть змогу замислитися щодо власного способу вчитися; приділити увагу емоціям, що в них виникають під час роботи, взаємовідносинам з іншими студентами;
- індивідуальні й групові завдання, які студенти виконуватимуть самостійно, проходячи етапи пошуку, добору і критичного аналізу, узагальнення і записування результатів своїх досліджень;
- заохочення студентів до самооцінки, внаслідок якої вони краще пізнають себе, свої можливості та сфери, які потребують розвитку (почуття власної вартості, ґрунтоване на реальному баченні своєї особистості);
- дискусії, що вможливають формування в студентів власних оглядів і модифікування їх;
- ініціативи та ідеї, запропоновані студентами самостійно.

Бажано оцінювати також міру участі студента в навчальній діяльності – його активність на занятті, спосіб спілкування з іншими студентами, готовність до співпраці й відповідальності, дотримання правил обміну думками та інших норм поведінки на заняттях. Цей аспект оцінювання не може замінити суттєвіші критерії, але його не можна недооцінювати або зовсім нехтувати ним, особливо на заняттях з податкового права.

Отже, викладач має пам'ятати, що при оцінюванні слід зважати на такі аспекти:

- набуті знання;
- основні вміння та навички, необхідні для практичного застосування норм чинного фінансового законодавства;
- міра участі студента в семінарі;
- активність студента в самостійній роботі.

1. Оцінювання знань

Ця форма дає змогу оцінити знання студентів при виконанні ними будь-яких завдань. Форма адаптована до стобальної системи.

«Відмінно» або 91-100

Усі ключові поняття, теми, проблеми, ідеї старанно відібрані, визначені й описані. Основні факти, що підтверджують деталі, включені й докладно описані. Немає фактичних неточностей.

«Добре» або 76-90

Більшість ключових понять, тем, проблем, ідей відібрано, добре визначено й описано. Більшість основних фактів, що підтверджують деталі, включено й досить добре описано. Є невеличкі фактичні неточності.

«Задовільно» або 61-75

Близько половини ключових понять, тем, проблем, ідей відібрано, визначено й описано. Включено майже половину основних фактів, що підтверджують деталі. Близько половини інформації є правильною, решта хибна, неточна або відсутня.

«Незадовільно» або 0-60

Незначну кількість ключових понять, тем, проблем, ідей відібрано, визначено й описано. Факти, що підтверджують деталі, не включено або включено недостатньо. Інформація здебільшого хибна, неточна або не стосується питання.

2. Оцінювання навичок мислення

Ця форма вможливорює оцінювання навичок мислення при виконанні студентами будь-яких завдань. Під навичками мислення (іноді їх визначають як навички критичного, логічного або вдумливого мислення) розуміють уміння тлумачити, застосовувати, аналізувати, оцінювати й синтезувати дані, у тому числі й законодавство, зокрема:

- *відокремлювати головне;*
- *робити порівняння;*
- *визначати потрібну інформацію;*
- *ставити потрібні запитання (хто? що? де? коли? чому?);*
- *висловлювати проблему;*
- *відокремлювати факти від суб'єктивної думки, бачити необ'єктивність судження;*
- *відокремлювати хибну інформацію від правильної;*
- *виявляти причинно-наслідкові зв'язки;*
- *знаходити і наводити аргументи;*
- *робити висновки;*
- *бачити варіанти розв'язання;*
- *перевіряти висновки на практиці;*
- *передбачати наслідки;*
- *демонструвати логічно обґрунтовані судження.*

Наведено нижче форму адаптовано до стобальної системи оцінок.

«Відмінно» або 91-100

Студент знаходить (добирає) і логічно поєднує всі дані, що стосуються запитання. Використовує всі відповідні навички мислення. Робить обґрунтовані висновки, спираючись на дані.

«Добре» або 76-90

Студент знаходить (добирає) і логічно поєднує більшість даних, що стосуються запитання. Досить добре використовує відповідні навички мислення. Робить обґрунтовані висновки, спираючись на дані.

«Задовільно» або 61-75

Студент знаходить (добирає) і логічно поєднує близько половини даних, що стосуються запитання. Використовує далеко не всі відповідні навички мислення. Робить недостатньо повні висновки, спираючись на дані.

«Незадовільно» або 0-60

Студент знаходить (добирає) і логічно поєднує обмаль даних, що стосуються запитання. Використовує навички мислення нечітко й неправильно. Робить неточні висновки, спираючись на дані, або не робить їх взагалі.

3. Оцінювання навичок презентації своїх думок

Ця форма дає змогу оцінити навички студентів викладати свої думки письмово або усно, що є частиною комунікативних навичок (навичок спілкування). Цю форму адаптовано до стобальної системи оцінювання. Прикладом використання її може слугувати оцінка домашнього завдання у вигляді письмової роботи-міркування (відпо-віді) на визначене проблемне питання (у принципі, для оцінки такого завдання доцільними будуть усі форми 1-3, оскільки таким способом можна оцінити знання, навички мислення, навички презентації думок).

«Відмінно» або 91-100

Усі ідеї подано належним чином, що демонструє глибокі знання студента про предмет і його здатність мислити логічно. Тему презентації чітко визначено і детально розроблено. Презентація має структуру (розділи), добре організована. Дотримано прийнятих норм проведення презентації.

«Добре» або 76-90

Більшість ідей презентації подано належним чином, що свідчить про глибокі знання студента про предмет і його здатність мислити логічно. Тему презентації чітко визначено і ретельно розроблено, але трапляються порушення логіки в розповіді. Презентація має структуру (розділи), добре організована. Дотримано більшість прийнятих норм проведення презентації.

«Задовільно» або 61-75

Близько половини ідей презентації подано належним чином, що свідчить про глибокі знання студента про предмет. Тему презентації визначено нечітко і недостатньо добре розроблено. Презентація не має чіткої структури (розділів) і недостатньо добре організована. Не приділено достатньої уваги дотриманню прийнятих норм проведення презентації.

«Незадовільно» 0-60

Більшість ідей у презентації виражено нечітко. Тему презентації визначено нечітко і погано розроблено. Презентація має неясну структуру або взагалі не має її. Багато порушень прийнятих норм проведення презентації.

Такою може бути система оцінювання студентів у ході вивчення дисципліни «Фінансове право».

Рейтингова шкала оцінювання знань, умінь та навичок з фінансового права

Форма контролю	Максимальна оцінка одиниці контролю	Кількість заходів
Контрольна робота	20	1
Практичне завдання № 1	20	1
Практичне завдання № 2	20	1
Екзамен	40	1